

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiiu, 6/18 Octomvrie 1891

Nr. 40

Bătăușul.

Novelă de Ivan Turghenev. — Traducere de Enea Hodoș.*)

I.

Regimentul al doilea de cuirasieri sta, pe la anul 1829, în garnisoană la satul Kirilovo în guvernamentul Colomna. Satul, cu colibile și stogurile sale, cu cânepiștele verzi și cu loazele înalte de fasole, făcea impresiunea unei insule aședate în mijlocul unei mări imense de câmpuri negre arate.

În mijlocul satului se găsea o băltoacă cu maluri răscolite, murdare, în veci acoperită cu pene de gâsce. Cam la o sută de pași de băltoacă, pe partea dimpotrivă a drumului, zăresci o casă de proprietar clădită din lemn. De mult timp era goală și, ca-și-când ar vrea să cadă, se plecase melancolică într-o parte. La spatele casei se întindea o grădină negrijită. Aici vedeai meri bătrâni fără fructe și mesteacănii înalți, în care își făcuseră cuibul cârduri de cioare. La capătul cărării principale, într-o căsăluie mică, — ce odinioară servise drept baie stăpânului, — locuia un vâtaf de curte neputincios, care, după vechiul obicei, în fiecare dimineață se târia tușind și gâfâind prin grădină către casa stăpânului, cu toate că nu avea nimic de îngrijit acolo, decât o duzină de fotoliuri îmbrăcate în alb, două jilțuri pântecoase cu mânere de alamă și picioare scurte scobite, patru tablouri găurite și statua de alabastru a unui Arap cu nasul doborât.

Proprietarul acestei case, om tinăr fără griji, care petrecea când în Petersburg, când în străinătate, — își uitase de moșie cu totul. O moștenise, sunt opt ani d'atunci, dela un unchiu bătrân, care fusese odinioară cunoscut în toată împregiurimea pentru licherurile sale excelente. Chiar și acum mai zăceau într'un magazin sticlele goale de culoare verde închisă împreună cu alte hodorogae

*) Novela prezentă este scrisă de Turghenev pe la începutul lucrării sale literare. Cu toate aceste genialitatea autorului e deja evidentă. — Traducerea română, lipsindu-ne edițiunea rusească, s'a făcut după edițiunea nemțească a dlui Lange. Dacă însă vr'un binevoitor domn cititor ar pute să ne pună la dispoziție pe cea rusească, sau ne-ar arăta o librărie, care ar fi în stare să ne procure novela „Bătăușul“ în rusesc, i-am fi recunoscători.

Traducătorul.

de tot felul: caiete scrise deplin cu învășuri vârgate, policandre vechi de cristal, costume de curte de pe vremea Cătarinei a doua, o sabie ruginită cu mâner de oțel ș. c. l.

Într'una din aripi se instalase colonelul, — om însurat, înalt la stat, scurt la vorbă, arțagos și trândav. În cealaltă aripă locuia adjutantul seu, un soldat plin de simțire și întotdeauna parfumat, pe deasupra și pățimaș iubitor de flori și fluturi.

Domnii oficeri din regimentul acesta nu se deosebiau în nimic de camarazi din alte regiamente. Se găseau între dinșii buni și răi, cuminiți și proști...

Unul din ei, un oare-care Alexie Ivanovici Lușcov, după rang căpitan de cavalerie în statul major, trecea de mare duelgiu. Lușcov era mic de statură, — nimic mai puțin ca înfățișare impunătoare. Avea o față seacă, gălbinie, mică, păr negru rar, trăsături comune și ochi mici întunecați. Își perduse părinții de copil și crescuse în lipsă și sărăcie. Săptămâni întregi putea să fie om foarte pașnic; însă după aceea, — deodată par'că era îndrăcit: pre toți îi supăra, pre toți îi năcăjia, arunca tuturor priviri semețe, provocatoare; așa de obicei venia treaba la ceartă. Încolo Lușcov nu era îndușmănit cu nici unul din camarazi, deși era prieten numai cu unul, cu adjutantul cel parfumat... Nici vin nu bea, nici cărți nu juca...

În Maiu 1829, puțin după începerea exercițiului, a intrat în regiment un tinăr cornet cu numele Fedor Fedorovici Kister. Se trăgea, deși era bun Rus, dintr'o familia boierească germână, era foarte bălan și foarte modest, cult și bine crescut. Până la vârsta de douăzeci de ani trăise tot acasă sub aripa mamei, a bunicei și a duor mătușe. Întrase în armată numai la dorința stăruitoare a bunicăi, care nici la bătrânețele ei nu putea să vadă un smoc de pene albe, fără să se aprindă...

El se apucase de serviciu fără voie deosebită; totuși dovedia mult zel și își împlinia datorința conștientos. Nu era îmbrăcat nici-odată ca un crăișor, însă totdeauna curat și după reglement. Îndată în ziua sosirii, Kister s'a anunțat

comandantului; apoi începù a-și rîndui locuința. Adusese cu sine covoare, blane, tapiserii ieftine ș. c. l., pentru a tapeta și acoperi toți pereții și ușile. Apoi porunci să i-se facă diverse paravane, să curățe curtea, să întocmească cuina și grajdul de cai, ba chiar să organizeze o baie...

Lucrarea aceasta ținù o săptămână întreagă. Și în adevăr, îți era mai mare dragul să întri în odaia lui. Înaintea ferestrei era o masă acoperită cu tot felul de mărunchișuri; într'un colț se afla o poliță cu cărți și cu busturile lui Schiller și Goethe; de pereți atîrnau harte geografice, patru capuri de studiu și o pușcă de vînat; lîngă masă sta frumos înșirat un rînd de ciubucuri cu vîrfuri elegante; podinele erau de tot acoperite cu covoare; toate ușile se închideau și ferestrele erau cu perdele, — în scurt, toată odaia tînerului cornet respira ordine și curățenie.

Câtă deosebire la camerașii sei! Numai cu osteneală treceai prin curtea murdară; în anticameră zăcea servitul oficerului îndărătul unui paravan de pânză de vîntrele sfîrticat și sforăia; pe jos paie putrede; pe vatră ciubotele și o ulcică de pomadă cu vax de lustruit. Înlauntru odăii vedeai o masă de joc cocoșată, scrisă cu cridă, ear' pe masă nisce păhare de jumătate pline cu ceai rece galben-închis. La perete sta o sofa lată, soioasă, pe jumătate ruinată; pe sprijoana ferestrei cenușe de țigară, și pe un fotoliu greoi, rotund ședea stăpânul însuși, în halat verde ca iarba, cu îndoitori de plisă roș-deschisă și pe cap cu o căciulă asiatică brodată; ear' lîngă stăpân zăcea sforăind un câne gros, diform, arțăgos, cu un gherdan de alamă murdar... Nici o ușe nu se închidea bine...

Toți vedeau cu plăcere pre cornet. Îl iubiau pentru amabilitatea, modestia, cordialitatea sa călduroasă și pentru înclinațiunea sa înăscută „cătră tot ce e frumos“, — în scurt, pentru toate acele însușiri, pre care omul le-ar fi găsit poate nepotrivite unui alt oficer. I-se dase lui Kister porecla de „fată mare“ și-i păziau o politeță aproape gingașe.

Numai Lușcov se uita chiorîș la dînsul. Într'o ȃi, după exercițiu, se apropiă de el cu buzele apăsate și cu nările deschise.

— Bună ȃiua, domnule Knaster!

Kister îl privi nehotărît.

— Mă închin cu plecăciune, domnule Knaster, — ȃise eară Lușcov.

— Mă numesc Kister, vrednicul meu domn Lușcov.

— Ce are a face numele, domnule Knaster!

Kister i-a întors spatele și a plecat acasă. Lușcov s'a uitat după dînsul batjocoritor.

În ȃiua următoare îndată după exerciții earăși s'a apropiat de Kister.

— Ei, ce mai faci, domnule Kinderbalsam?

Kister tresări și-l privi drept în față. Ochii mici, fieroși, ai lui Lușcov scânteiau de bucurie rîutăcioasă.

— Da, cu dta vorbesc, domnule Kinderbalsam!

— Domnule, — rîspunse Kister, — gluna dtale o găsec proastă și nepotrivită, — m'ai înțeles? Proastă și nepotrivită!

— Când ne batem? — îl întimpină Lușcov foarte liniștit.

— Când îți place... mîne!

În dimineața următoare s'a întîmplat duelul. Lușcov a rînit ușor pre Kister, și apoi spre marea mirare a secundanților s'a apropiat de Kister, i-a apucat mîna și l-a rugat de iertare.

Kister a trebuit să stee în odaie două săptămâni: în timpul acesta căpitanul cercetase de câteva-ori pe bolnav, și când acesta putù să ese, să împrieteniseră unul cu altul. Îi plăcuse ținuta hotărîtă a tînerului oficer, sau se trezise în peptul seu ceva ca și căință, — este greu de spus. În tot casul începînd dela incidentul acesta Lușcov se ținea mai strîns de Kister și îl numia întei Fedor ș'apoi familiar Fedia. În prezența lui se făcuse alt om, — însé curios! nu în avantajul seu. Afabilitatea și politeța nu-l prindeau. Cu toate aceste nu putea să inspire nimenui interes: așa-i era soarta! Aparținea acelor oameni, carora li-s'a dat oare-cum puterea de a domni preste alții; însé natura i-a refuzat însușirile necesare pentru a justifica o astfel de putere. Deoarece nu avea nici educațiune, nici spirit, nu se putea arêta în forma sa cea adevărată. Natura sa aspră poate că se înrădăcinase numai în conștiința, că a avut parte de o creștere defectuoasă, și în dorința de a se ascunde cu totul înapoia unei masce rîci.

La început Lușcov voise să-și dee numai aerul, ca-și-când ar disprețui oamenii. Însé prea curînd a observat, că pentru el nu este lucru greu a-i intimida; și așa începù într'adevăr să-și disprețuească. Era de ajuns ca el să se ivească, și pe loc se curma ori-ce conversație cevași mai serioasă; aceasta îi făcea bine. „Eu nu sciu nimic și n'am învățat nimic, nici nu am nici un fel de talent“, își ȃicea el, „pentru aceea nici voi nu sciiți nimic și n'aveți să vă faliți în fața mea cu talentele voastre...“

Poate că bătăușul numai de aceea își scăpase în sfîrșit rolul în fața lui Kister, pentru-că până aici nici-odată nu mai dase preste un adevărat „idealist“, — adecă preste o ființă, care se nizuia în mod onest și desinteresat spre ideale și care pentru aceea nu cunoscea egoismul și era indulgent cu semenii sei.

Prea adese dimineața venia Lușcov în odaia lui Kister. Își aprindea pipa și se punea liniștit pe un scaun. Nu se rușina de Kister pentru

ignoranța sa; se bizuia, ce-î drept nu fără te-
meiu, în modestia lui germână.

— Ei, — începea el după un răstimp, —
ce ai făcut ieri? Firesce ai citit earăși, ce?

— Da...

— Și adecă ce ai citit? Ean povestesc-
mi, tinărul meu amic, — urmă Lușcov cu o ușoară
adumbrire de batjocură.

— Am citit o idilă de Kleist. Ah ce fru-
moasă e! Stăi, am să-ți traduc câteva strofe...

Și Kister începui să traducă cu însuflețire,
în vreme-ce Lușcov încreția fruntea, își mușca
buzele și asculta cu atențiune...

— Da, da, — dîse el grabnic cu un zimbet
neplăcut, — frumușică... foarte frumușică... Însă
'mi-se pare că am citit-o odată... Foarte fru-
mușică... Ean spune-mi, — adause apoi încet
și supunându-se oare-cum unei îmboldiri interne,
— ean spune-mi, ce gîndesci tu despre Lu-
dovic XIV.?

Și Kister 'i-a împărtășit părerea sa despre
Ludovic XIV. Lușcov asculta; multe nu le în-
țelegea de loc, multe le înțelegea fals; astfel se
hotărește în fine să facă o observare. Dar' aceasta
'l-a adus în mare încurcătură. Desigur am spus
vr'o prostie! gîndia el. Și în faptă, spunea foarte
adese-ori prostii; însă Kister nu-î răspundea nici-
odată aspru; bravul băiat se bucura din inimă,
că deșteptase în omul acesta voința de a cu-
noaște. Însă din nenorocire Lușcov nu întreba
pentru setea de știință. Pentru-ce însă întreba,
— asta Dumneșeu o scie. Poate voia să fie
lămurit înaintea lui, că oare în adevăr este el un
bostan la cap, sau poate îi lipsesc numai nisce
cunoscințe. Da, sînt într'adevăr un prost, mur-
mura el une-ori cu suris amar. Și atunci se ri-
dica deodată drept în sus și se uita împregiurul
seu cu un zimbet ironic, obraznic, rēutăcios, în-
dată-ce observa, că oare-care din camerașii sei
își pleca privirile înaintea lui...

Domnii oficeri n'au vorbit prea mult despre
amicia, ce se născuse pe neașteptate între Kister
și Lușcov: cât pentru bătăuș erau obicinuți la
tot felul de lucruri bizare. „A încheiat dracul
prietenie cu un copil“, dîceau ei... Kister lăuda
pre noul seu amic pretutindenea cu mare căl-
dură; nimeni nu-î contrașica, căci se temeau
de Lușcov. Acesta nu exprima nici-odată în pre-
sența altora numele cornetului, dar' părăsise de
tot relațiunile cu adjutantul cel parfumat.

(Va urma).

Mama vremii.

Poveste țigănească. — Trad. din nemșesce de Ioan Pop Reteganul.

Dice că înainte de asta cu câteva sute, ori
doară chiar mii de ani, trăia oare-undeva un
craiu, care avea o fată tare frumoasă. Și la fată
prinseră a veni peșitori, colea când era de mă-

ritat, dar' el dîcea, că nu o va da, numai după
acela, care va căuta și va afla pe Mama vremii,
ca să o poată întreba: Când va muri el, craiul?
deoare-ce el avea o apă, carea, dacă o bea în
ciasul morții, alungă moartea; de o bea însă mai
înainte decăt în ciasul morții, trebuia negreșit să
moară el.

Mulți ani a așteptat craiul numai înzădar,
că nime nu se afla atît de nebun, să meargă
până la Mama vremii, pentru o fată, că doară
mai sînt ele fete 'n lume; și așa fata craiului
îmbetrânia vedînd cu ochii de dorul mărișului
și peșitori nu-î mai veniau.

Din pricina asta de multe-ori îi treceau fiori
rēci pe la inimă, și se gîndia, că poate s'ajungă
șile, cât să împletească cosițe albe, cărunte, atunci
plîngea în cea grădină, de gîndiai că s'a prăpădi,
biata fată. O ajunsese vremea mărișului!

Odată eară, când sta ea așa îngădurată și
supărată în grădină, eată veni la ea un voinic
tinăr și frumos și dîse: „Fată de craiu, nu fi su-
părată, că eu sciu ce dorire ai. De voiu auzi
din gura ta cuvînt, cumcă mă iubesci, eu voiu
porni în minuta aceasta, și voiu căuta pe Mama
vremii, și până nu o gădesc nu mă las, și aduc
rēspuns după-cum cere Măria Sa craiul“.

La vorbele aceste fata într'atata s'a bucurat,
încât a sărit în grumazii tinărului, 'l-a cuprins,
'l-a sărutat și drăgostindu-l 'i-a dîs:

„Du-te, dragul meu, și dacă vei veni voiesc
a-ți fi femee pe lege și a te iubi așa, cum încă
nime n'a mai iubit, cum nici o femee nu 'și-a
iubit bărbatul“.

Audînd voinicul vorbele fetei, s'a smuls din
brațele ei și a apucat drumul în lumea mare, să
afle pe Mama vremii.

Mult timp a tot mers el din țeară 'n țeară,
și încă nu a găsit nici un om, carele 'i-ar fi putut
arêta drumul, ce duce la Mama vremii.

Odată ședea seara cam târșior lîngă țēr-
murele unui păreuaș și se gîndia ce să mai în-
ceapă? Încătrăo să mai apuce? Stînd așa gînditor
se uita în apă și zări într'însa o biată furnică
bătîndu-se cu moartea; aci p'aci era să se înece.
dacă tinărul nu 'i-ar fi băgat în apă un băț de
care aninîndu-se biata furnică, a scăpat cu șile.
Și cum scăpă de primejdie, se tări până lîngă
tinăr și-î dîse: „Tu m'ai mîntuit de înecare, dar'
eu acum nu-ți pot mulțumi altcum, decăt dîndu-
ți un ou de ale mele. Ține-l bine. Și de
vei fi vr'odată în primejdie, sparge oul, și eu voiu
fi lîngă tine dimpreună cu tot poporul meu de
furnici și-ți voiu ajuta.“

După aceea a ouat furnica un ou și 'și-a
perdut urma.

Eară a trecut mai mult timp și apoi, tre-
cînd tinărul nostru prin o pădure mare, s'a
întălnit cu un june, ce pășcea vaci albe. Și a
întrebat pre june, nu cumva scie unde locuiesce

Mama vremii? Ear' junele a răspuns: „Eu nu știu, dar' să mergi mai în sus, că vei da de tatăl meu păzind vacile cele negre, doară el îți va pute spune“.

Tinărul s'a dus mai încolo, și s'a întâlnit cu un bătrân, care păzia nisce vaci negre:

„Nu știi, bade, unde locuiesce Mama vremii?“

„Nu știu, dragul meu, dar' moșul meu, care e mai în sus în pădure, și care păzesce vacile cele galbene, acela poate că-ți va ști spune“.

Tinărul nostru s'a dus mai încolo și a întâlnit pre un moșneag, care păzia vacile cele galbene, și l-a întrebat: „Nu știi, moșule, unde șede Mama vremii?“ Ear' moșneagul i-a răspuns: „Nu știu, dară să mergi la strămoșul meu, care păzesce mai în sus pe munte vacile cele pistruițe, întreabă-l pre el, că doar' de te-a ști îndrepta“.

Acum merse tinărul nostru și mai în sus prin munte până nimeri pre un bătrân vechiu ca lumea, păzind nisce vaci pistruițe. „Nu știi, moșule, unde locuiesce Mama vremii?“ întrebă tinărul, ear' bătrânul îi răspunde: „Eu nu știu, dar' în vârful muntelui este un șerpe, care-i chiar așa de bătrân ca și lumea, doară el de nu ști-a ști spune“.

Tinărul se duse mai în sus spre vârful muntelui unde într'o pesceră dete de un șerpe mare încolăcit cu coda n gură și mâncându-și coada dela vîrf, dar' coada crescîndu-i earăși. Pe acesta încă-l întreabă: „Nu știi tu unde locuiesce Mama vremii?“

Ear' șerpele răspunde:

„De vei ucide de pe trupul meu toate lighioanele eu îți voi spune“.

Atunci tinărul s'a uitat pe spatele șerpelui și a zărit mii și milioane de insecte hîde. Și l-a prins pre tinăr greața și groaza de așa vedenie și se gândia cum ar pute el omori atîta hăram de dobitoace? Odată însă i-a venit în minte oul furnicei și l-a spart, și mii și milioane de furnici au venit și s'au așezat pe șerpe și i-au curățit necurătenia de pe trup, apoi s'au făcut nevădute.

Acum a țis șerpele cătră fecior: „Eu știu de ce ai venit tu la mine. Vrei să știi când îți va muri regele; nu-i așa? Și fiindcă ai bătut atîta amar de cale, eată îți spun: El va muri după-ce eară va fi născut“.

Tinărul se reîntoarce acasă și când fu în cetatea craiului auzi, că temîndu-se craiul de moarte, cu trei țile înainte de asta a beut din apa lui cea fermecată și a încetat din vieață, a murit. — Acum tinărul era foarte supărat, pentru-că el bătuse numai înzădar drumul până la Mama vremii. Dar' ajungînd acasă și spunînd fetei craiului din fir în pîr pățaniile lui, aceea îi țise: „Acum nu mai am lipsă de răspunsul

nimărui, în voie-mi stă pre cine să aleg de bărbat, și eu te aleg pe tine“.

Cine era acum mai voios decât tinărul nostru? El luă pe fata craiului de muiere și rămase craiu în loc, că doară țisese șerpele: Craiul va muri după-ce eară va fi născut. Și tinărul craiu cu tinăra și frumoasa lui crăiasă, de n'au murit — și astăzi trăesc.

Curtea domnească din Iași la anul 1600.

(Cu ilustrațiune).

Nemijlocit pe malul Bahluiului și la poalele lui udate de apele acestui rîu se ridică zidurile curții domnesci, care ni-se înfățișează ca un adevărat castel cu turnuri și turnulețe, rotunde și pătrate, cu șanturi și metereze, și eu toate întocmirile unei construcțiuni cu menire de a fi aperată în contra vr'unui inamic. Și în adevăr, surprinderile, care le pricinuiau Turcii, „protectorii“ țerei prin desele și volnicele schimbări de Domn, și surprinderile care li-le pricinuiau Domnilor rivalii lor și boierii adese-ori ambițioși și sedicioși, și reclamau astfel de întocmiri pentru rezistență. Ear' sumptuositatea Domnilor și trebuința de a impune cerea, ca curtea domnească să fie largă și mare. Între părțile principale ale curții domnesci se numărau biserica curții, spătăria sau sala tronului, divanul mare și divanul mic, adecă sălile de sfat, vistieria, și casele Domnului și casele doamnei. Odinioară zidurile aceste răsuna de des șgomotul și de velfa împreunată cu punerea noului Domn în scaun, acum ele servesc unei chie-mări mai liniștite și par a rechiema o parte din strălucirea lor trecută, așteptând proiectata instalare într'insele a moștenitorului tronului român.

Ștregarul.

(Cu ilustrațiune).

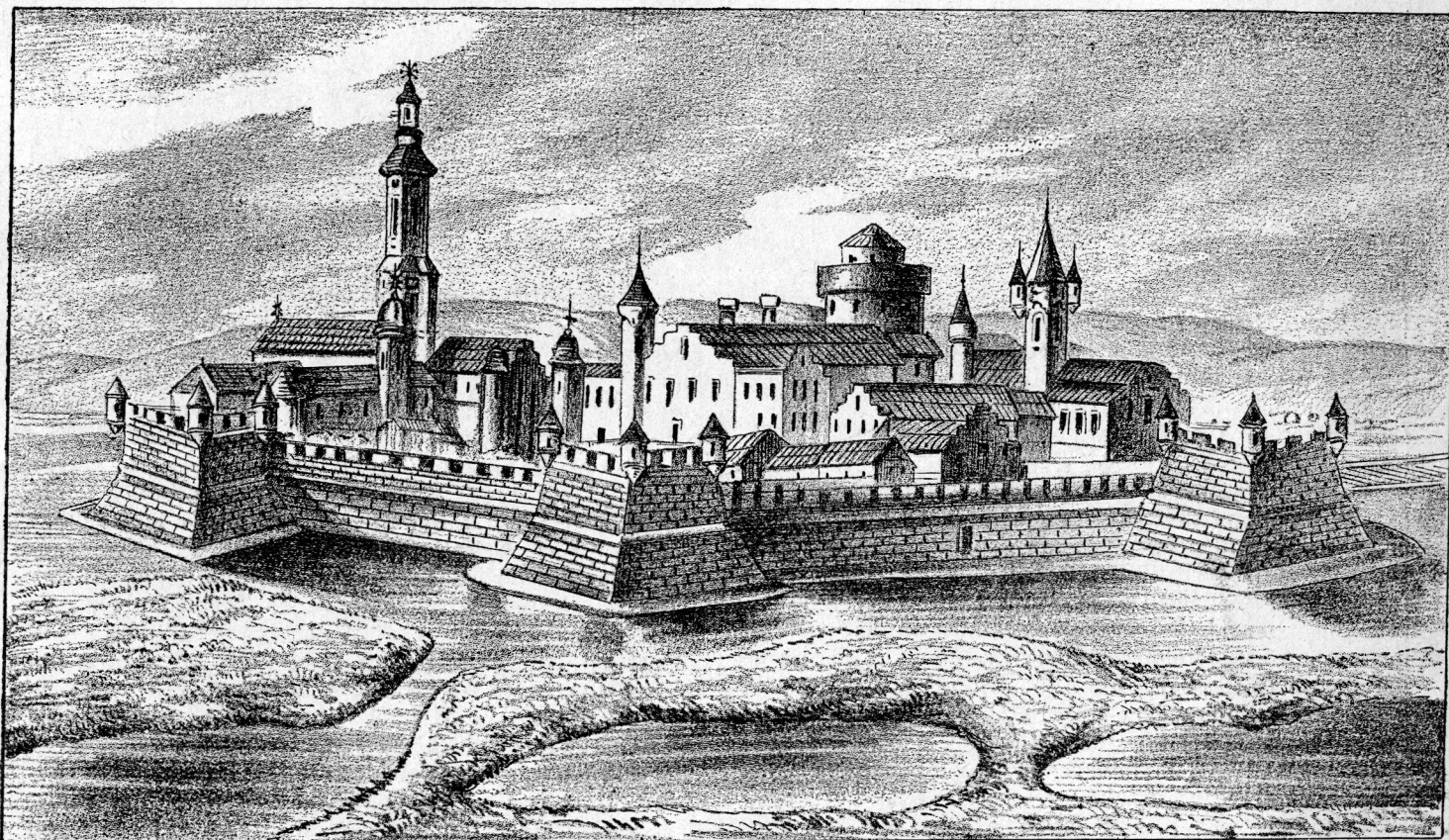
Cam rupte-i sînt coatele, ruptu și genunchii, și prin fundul pălăriei, care odinioară vîduse țile mai bune, ese și câte o șuviță din vulvoiu cel stufos, dar' aceste nu împedecă conșciența de sine a lui Beppo, conșciență care reacasă cu atîta hotărîre din fiecare trăsătură a feței lui. Și cum n'ar fi el plin de conșciența valorii sale proprii, când se vede în posesiunea, nu numai a unui muc de țigară, ci a unei „virginii“ întregi. Nu-i vorba, și „virginia“ se acomodează împregiurimii, în care se află, răsufînd și ea pe din toate părțile, dar' — ce are a face? Plumănilor lui Beppo sînt sănătoase, fumul e delicios, ocașia nu e de toate țilele, — și omul nu trebuie să se descurageze îndată la prima pedecă ce o întimpină!

Biserica, școală, educațiune.

— Congresul național bisericesc al Românilor gr.-or. din Ungaria și Transilvania s'a deschis Marți 1/13 Octomvrie prin Î. P. S. S. părintele metropolit Miron Romanul. În discursul de deschidere s'a accentuat greutatea problemelor la a căror rezolvire s'a angajat congresul, misiunea ce are să o împlinească biserica și încurajarea ce s'a dat bisericii or. în împlinirea acestei misiuni prin înșși cuvintele Maiestății Sale, cu ocașia ultimei petreceri în Transilvania. — Între hotărîrile prime ale congresului se află hotărîrea de a trimite Maiestății Sale o adresă de felicitare pentru scăparea de atentatul dela Rosenthal. — Preoțimea română ort.-or. castrensă c. și r. a prezentat congresului național bisericesc intrunit în Sibiu,

un memorand asupra stării actuale a ei în armată și se roagă, că congresul în sfera sa de activitate să întreprindă pașii necesari pentru regularea și îndreptarea sorții ei de acum, care este mult mai nefavorabilă, decât cea a celorlalte confesiuni. Anumit să cere intervenirea la locurile competente pentru sistemisarea de posturi mai multe de preoți militari români ort.-or., pentru ridicarea lor dela rangul de „capelani“ la rangul de parochi și corăspunătoarea urcare a beneficiilor, pentru sistemisarea unui for superior bisericesc sau vicar castrens ort.-or., și pentru sistemisarea a câte unui post de paroch referent preoțesc ort.-or. în cauzele proprii confesionale la comănde respectivele corpuri de armată. — **Consistorul arhidiocesan ort.-or.** din Sibiu a scris concurs pentru conferirea mei multor stipendii și ajutoare pe anul 1892 din fundațiunea „Andronic“. Terminul presentării cererilor până la 15 Decemvrie v. a. c. Stipendiile și ajutoarele sânt menite pentru învățacei de meserii, pentru sodali și

pentru sodali în condițiunea de a se face măiestri. Pre-lungă atestat de botez, atestat comunal despre averea proprie și a părinților și atestat dela parochul local despre starea familiară, învățacei vor mai avè sè documenteze : vârsta împlinită de 12 ani, absolvarea școalei poporale și contractul încheiat cu măiestrul la care învață meseria; sodalii: atestat despre terminarea periodului de învățatură, atestat dela măiestrul, la care lucră de present ca sodali, atestat despre cunoscința lor de limbi, atestat despre împregiurarea, dacă sânt membri ai vre-unei reuniuni de meseriași; sodalii în condiții de a se face măiestri: certificatul de măiestru, atestat prin care sè dovedească, că au lucrat cel puțin 6 ani în calitate de calfă, indicarea locului unde vor sè se stabilească ca măiestri și indicarea mijloacelor de care dispun. Cererile au sè fie scrise și subscrise cu mâna proprie a concurenților.

Curtea domnească din Iași la anul 1600.

Literatură și sciință.

— **Gramatica română** pentru școalele poporale, partea I. „etimologia“, lucrată de P. M. Liuba, învățator în Doc-necea, a apărut la Brașov în editura Librăriei Nicolae I. Ciurcu. Prețul 25 cr. Începând cu „definițiunea gramaticeii“ și încheiând cu câteva exerciții de compozițiuni de epistole și cuităntii autorul dă pe 90 pagine învățatura din gramatică, punând în frunte totdeauna câteva exemple, din care scoate „regula“ și lăsând sè urmeze câte o „ocupațiune“ pentru exercițiul celor învățate. — **Geografia și Istoria** în școala poporală. Manual compus conform planului de lecțiuni al dnului Vasile Petri, pentru clasa a IV-a, a V-a și a VI-a, de Teodor V. Petrișor, învățator în Alibunar, a apărut la Gherla, în tipografia „Aurora“ A. Todoran. Se poate procura și dela autor. — **Cartea de rugăciune**, de Mihaiu Bendeschi, apărută la 1889, se poate procura dela autor, paroch în Calafindești, posta Șerbăuți, Bucovina, cu prețul

redus de 30 cr. cu portul postal. — **Călinarul Poporului**, pe anul visect 1892, a apărut în editura „Institutului Tipografic“ din Sibiu.

Teatru, musică și arte preste tot.

— **Iubileul de 25 de ani** al institutelor unite este titlul unui vals de Dicker, care a apărut la Bucuresci în editura N. Muschonzniky. Tot acolo a apărut „Hora înfrățirii“, de N. Nițescu. — Dl. **Th. Burada**, cunoscutul violinist și profesor dela conservatorul din Iași, a cântat la Beiuș, unde a fost chiebat de inteligența de acolo, în seara de 4 Octomvrie n. următoarele piese: „Legendă“ de Wienavsky; „Berceuse“ de Renard; „Duette“; „Chanson polonnaise“ de Wienavsky; Melodii, doine și cântece naționale. La concertul acesta au fost secundat de dna Veturia Pap, de dșoara Florica Antal și de dnii N. Diamandi și Coriolan Ardeleanu, care au executat mai multe cântări din gură și la pian.

Economic.

— **Oțet de poame sau de vin.** De comun se crede, că din poame acre și din vin acru s'ar face oțet bun, precând adevărul e, că oțetul cel mai bun se face din poame dulci și din cighir sau vin bun. Acrimea oțetului (acidul acetic) se face din alcool (spirt curat), ear' acesta din zahar. Dacă dar' poamele sânt acre, va se dîcă, dacă conțin puțin zahar, în mustul stors din ele se va produce la ferbere puțin alcool și la formarea oțetului puțin acid acetic. Din contră poame bogate în materii zăhăroase și vinuri bogate în alcool (vinuri tari) nu vor fi acre, și totuși vor da un oțet excelent. Deadreptul din mustul de poame sau de struguri nu se poate face oțet, ci acela trebuie mai întei se treacă prin fermentarea (ferberea) alcoholică. Cu cât această fermentare se întemplă mai neconturbată, cu cât vinul e mai limpede și mai bun, cu atât mai bun și mai frumos se face și oțetul.

Voind a face din must de poame oțet tare, adăugăm mustului zahar, cam 750 grame pe 10 litre de must, și-l lăsăm să se fermenteze pe deplin, tragem apoi vinul de pe drojzii, amestecăm acum un litru cu tot atât oțet și după vr'o două-trei zile mai agaugem 1, mai târziu 2 litri de vin (cighir), până când tot vinul s'a preschimbat în oțet. Dacă vinul e slab și s'a trezit și oțetul, nu-l mai putem îmbunătăți prin adaus de zahar, fiindcă fermentațiunea alcoholică se împedecă prin acidul acetic și zaharul în loc de a se preschimba în alcool se preface în materii băloase, care-l fac de să trage și să turbură. Dacă astfel de vin e prea slab pentru a face din el oțet bun, îl amestecăm cu 2% alcool rectificat sau cu 4% rachiu de prune. Cantități mici de zahar înaintează formarea oțetului, putem dar' să adăugăm puțin zahar, dacă vinul a fost fermentat pe deplin.

Părerea că oțetul s'ar forma prin stratul de oțet, o materie băloasă peloasă, e numai într'atât adevărată, că bureții parasitici ai acestui strat, formându-se la suprafața vinului, pricinuesc ca oxigenul aerului să preschimbe alcoolul în acid acetic. Bureții acestia parasitici se află în vinul folosit pentru prepararea de oțet, în vasele întrebuintate sau în adausul de oțet sau ajung la locul potrivit prin mijlocirea aerului, numai cât vinul, ce e a se folosi pentru facerea oțetului să nu fie pus în vase, căroră s'a dat peatră (pucioasă). Fiind pentru prepararea oțetului neapărată trebuință de aer, să n'țelege, că e de ajuns a astupa vasul numai ușor cu hârtie sau cu pânză, și că e greșit a împedeca străbaterea aerului prin dopuri bine întepenite în vreana vasului.

Bureții, care produc stratul de oțet, se arată numai ca o peliță foarte subțire la suprafața licuidului; pelița groasă, albă, (floarea) care adese se arată pe vinul, din care voim să facem oțet, însă este formată prin alți bureți parasitici, mucegăioși, și sub influența lor încă se descompune alcoolul vinului, dar' nu se preschimba în acid acetic, astfel că vinul prin această „floare“ se face mai slab, dar' nu mai acru. Îndată-ce observăm pe suprafața vinului un astfel de strat de „floare“ turnăm cu îngrijire, mai bine prin un tilv (tolceriu), cu capetul de jos al țevei puțin încovoiat, o mică cantitate de alcool. Lăsând „floarea“ timp mai îndelungat pe vin sau pe oțet, căpătăm un lichid, care nu conține nici alcool nici acid acetic de ajuns, și nu mai e bun de nimic. Formarea oțetului se n'templă mai bine la o temperatură de 20° R. sau 25° C. temperaturi mai înalte nu sânt priincioase. Vinul preschimbat în oțet îl turnăm în sticle, sau în vr'un alt vas, pre care-l putem infunda bine, ca se nu mai străbată aerul la el. Căci străbătând aerul și mai departe în vas, oțetul ca și vinul se înfloresce și se strică earăși.

De toate și de pretutindeni.

— **Replica junimei academice române din patrie la răspunsul junimei maghiare la memorandumul studenților universitari din România,** este aproape terminată. Comitetul executiv: Drd Victor Roșca, George Candrea, Drd I. Bodea și Ilarian Rusan, făcând acum un apel către publicul român de pretutindeni pentru spriginul întreprinderii lor a trimis și liste de subscripțiuni benevole pentru acoperirea cheltuielilor de tipar și expediție. Contribuirile sânt a se adresa dlui Aurel C. Popovici, Graz, Parkstrasse 7. — **Români la expoziția din Praga.** La 5 Octomvrie 30 Români ardeleni au sosit la Praga, pentru a visita expoziția de acolo. La gară li-s'a făcut o călduroasă primire din partea unei delegațiuni compuse din profesorii universitari, cunoscuți filoromâni, Dr. U. Jarnik și L. Pič și din avocatul Podlipno, reprezentantul Cehilor tineri. La cercetarea expoziției au fost întimpinați în limba cehă de Dr. Sedlak, care a accentuat, că stăruințele națiunii cehe și române au cam aceeași țintă, ear' Dr. Jarnik vorbind în limba română, a asigurat pre vizitatori de simpatii națiunii cehe, care deși nu e legată prin sânge și limbă, a avut în trecut aceeași soarte și are în present multe puncte de atingere. Din partea vizitatorilor români s'a răspuns prin rostul dlui Dr. Aurel Mureșianu. Oaspeții români au fost invitați la o reprezentatie din teatrul național cehic. S'a arangiat și un banchet în onoarea lor. — **Memorandumul studenților români și străinătatea.** Asupra acestui memoriu a publicat „Het Handelsblad van Antwerpen“, cel mai mare diar ce apare în Belgia în limba neerlandeză, un simpatic articol în Nrul seu dela 30 Septemvrie, arătând asupra asemănării sorții Românilor cu a Flamandilor în ceea-ce privesce pozițiunea politică, asupra pozițiunii puțin favorabile ce li-s'a creat celor d'ântei prin stăpânirea maghiară, și adresându-le Românilor cuvinte de încurajare și însuflețire în lupta lor pacinică pentru conservarea propriei naționalități. Diarul „La Reforme“ din Bruxella încă publică în numărul seu dela 9 Octomvrie un articol foarte simpatic causei române, ear' diarul „Le Reveil du Nord“ din Lille ocupându-se în un articol semnat de Pierre Montagnac de soarta noastră dîce, că totdeauna a simpatizat cu cei oprimați, cu aceia, care cer dreptate în numele umanității. — **Sfințirea bisericei renovate din Banat-Comloș și a flamurei reuniunii române de cântări** s'a făcut în zilele de 14 și 15 Septemvrie prin P. S. S. părintele episcop al Aradului Ioan Meșianu, cu asistență numeroasă și cu pompă deosebită. S'a arangiat din acest incident o serenadă și conduct de facile din partea corurilor din S.-Nicolaul-Mare, Izvin și Banat-Comloș, un concert al corului din S.-Nicolaul-Mare, introdus prin un discurs al dlui I. Vuia, învățător și întemeietorul corului din Banat-Comloș, petrecere cu joc și o cină festivă. Têmpla și cerimea bisericei renovate este lucrată de talentatul pictor Filip Mateiu din Bocșa-Montană. — **Constituire nouă.** Societatea tinerimii române din Budapesta „Petru Maior“ s'a constituit pe anul 1891/92 alegându-și pre George Morariu, president; Alexandru Mihută, vice-pres.; E. Cristea, secretar; I. David și Atanasie Boithor, notari; Mihail Ciuta, bibliotecar; Ioan Petroviciu, cassar; N. Kökényesdi, controlor; Petru Panța, econom. — Societatea de lectură „Andreiu Șaguna“ a elevilor din seminarul ped.-teol. „Andreian“ din Sibiu s'a constituit pe anul 1891/92 în următorul mod: Dr. D. P. Barcianu, profesor seminarial, president; Nicolae Vătășan, vice-pres.; D. Șut, notar al corespondențelor și archivar; Romul Verzea, redactor al foii „Muza“; Ioan Georgea, notar al ședințelor; Aurel Giura, controlor; Isaia Enescu, bibliotecar; Valerie Arseniu, cassar; Nicolae Runcean, vice-bibliotecar. — Societatea de lec-

Ștregarul.

tură a tinerimii dela institutul ped.-teol. român din Arad s'a constituit în următorul mod: directorul seminarial Aug. Hamzea, president: George Proca, vice-pres.; Silviu Bichician, cassar; Andreiu Horvath, secretar; Lazar Muțiu, notar; Iosif Ciorogariu, vice-notar; Nicolae Popescu, bibliotecar; George Petrovici, vice-bibliotecar; Romul Roman, controlor. — **Producțiune cu cântări, teatru și joc** arangiază „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ la 5/17 Octomvrie a. c. în sala dela „Gesellschaftshaus“. Cu această ocasiune corul reuniunii va cânta: „Dis-a badea“, cor mixt de Musicescu; „Gondoleta“, cor de bărbați de Flechtenmacher; „Liga română“ de M. Cordoneanu, solo pentru voce de bariton, cântat de Adrian Pop; „La o rîndunea“, de I. Wiest, cor de dame; „Din depărtare“, quartet de I. Vorobchievici; „Cântec vânătoresc“, cor de bărbați de F. de Flondor. — **Expozițiune industrială în Sibiiu** are de gând să arangieze „Reuniunea sodalilor români“ în anul 1892 cu ocasiunea iubulului de 25 ani dela înființarea acestei reuniuni, care totodată este prima reuniune de sodali români. — **Expoziția regnicolară din Timișoara** s'a închis la 4 Octomvrie, în prezența unui public numeros. Cercetată a fost expoziția, cât timp a fost deschisă, de preste trei sute de mii oameni; venitul și speșele se urcă la 130,000 fl. La sortirea făcută în seara închiderii expoziției, câștigul principal de 1500 fl. l-a făcut seria 36 numărul 167.

Cronica săptămânii.

— **Casei deputaților din Budapesta** s'a prezentat în ședința dela 25 Septemvrie proiectul de budget pe anul 1892. Cheltuielile ordinare sînt preliminate cu 368.100,526 fl., ear' veniturile ordinare cu 389.528,981 fl., rezultând astfel un excedent la venite cu 21,428,491 fl. În vederea acestei stări de lucruri cercurile competente franceze a pus la cale cumpărarea pe o scară mai mare de titluri de rentă de aur ungare. — **Casei magnaților** s'a prezentat proiectul de reformă administrativă, în cuprinsul celor doi paragrafi votați astă-vară de cameră. În comisiunea emisă pentru darea de părere asupra proiectului o minoritate însemnată este în contra lui și e hotărîtă a-l combate și în ședința publică a casei magnaților. — **Visita mai multor Români** la expoziția din Praga, află în unele țiare din România, ca „Timpul“ și „Naționalul“ o apretiere favorabilă, fiind privită drept o manifesrare politică în actuala

stare de lucruri cu naționalitățile și drept începutul unei înțelegeri pentru pășirea solidară în ce privesce redobândirea drepturilor tuturor naționalităților din monarchie. Diarul din patrie „Tribuna“ însă, considerând, că temelia programului nostru național este și a fost totdeauna tranșacția între popoarele acestei monarchii pe basa principiilor egalei îndreptățiri și a autonomiei provinciilor cu garanțiile indispensabile pentru minorități, este de părere, că nu la Praga avem noi Români să mergem. — **Întâlnirea regelui Carol din România** cu regele Umberto al Italiei, care ambii au fost însoțiți de ministrului-presidenți Florescu și di Rudini, se consideră ca stînd în deaproape legătură cu atitudinea României față cu întreita alianță. Anumit, deoarece regele României, în întoarcerea sa din Italia preste Sigmaringen, se va abate și la Berlin și Viena, se crede că dînsul a căutat și caută să se asigure de dispozițiile împăraților Germaniei și Austro-Ungariei pentru cazul când Rusia ar încerca să treacă cu trupele sale prin Moldova. Până acuma însă o hotărîre perfectă în privința alăturării României la tripla alianță încă nu e cunoscută. — **Întrevederea cancelarului rusesc Giers cu șeful cabinetului italian** la Milano, precum și cu regele italian la Monza, se consideră ca o încercare a Rusiei de a se apropia de Italia și a o depărta de tripla alianță. Participând la această întrevedere și ambasadorii rusesci din Viena și Paris întrevederea fără îndoială este de importanță politică. Adevărat, că până acum se vorbesce numai despre discuțiuni, care s'ar fi făcut între cele două puteri cu privire la încheierea unui tractat comercial între ele. — În Württemberg, devenind tronul vacant priu moartea regelui Carol, a urmat în domnie Wilhelm II., care în manifestul seu a declarat a ține neștrămutată constituția, a fi un zelos apărător al dreptului și a observa ca regent germân poziția ce-i compete după tractate.

Sciri personale.

— **Himen.** Dșoara Lucretia Suciu, fiica dlui protopresbiter P. Suciu din Ucuriș, binecunoscută publicului român prin publicarea unei colecțiuni de poezii originale și prin publicarea de alte poezii prin diferite reviste, și-a sêrbat la 29 Septemvrie (11 Oct.) a. c. cununia cu dl. Dr. W. Rudow, profesor în Germania, care a făcut mai multe traduceri succese din poeziile noastre populare și de artă. Felicitările noastre. — Dl. Dr. Ioan Trăilescu, profesor la institutul teologic din Arad, și-a încredințat de fiitoare soție pre dșoara Emilia I. Popescu din Nădab. — **Promoțiune.** Dl. Sabin Secula din Deva, care a trecut cu succes strălucit ultimul rigoros, a fost promovat în 10 Octomvrie n. la gradul de doctor medicinae universae.

Cu l-a Octomvrie v. 1891

se începe

Abonament nou

la

„FOAIA ILUSTRATĂ“.

Abonamentele se fac cu multă înlesnire atât în monarchie, cât și în România prin mandate postale (*Posta-utalvány — Post-Anweisung*).

Se recomandă abonarea timpurie pentru regulata expediție a foi.

Domnii abonenți sînt rugați a ne comunica eventual prelungă localitatea unde se află și **posta ultimă**; ear' domnii abonați vechi spre ușurare pot lipi pe mandatul postal **adresa tipărită** dela fâșiile, în care li-s'a trimis foaia până acuma.

Administrațiunea „Foaiei Ilustrate“.

Exemplare complete dela începutul anului se mai pot căpeta la administrațiune.

Editura Institutului Tipografic, societate pe acții în Sibiiu. — Redactor responsabil: **Dr. D. P. Barcianu.**

Tiparul Institutului Tipografic, societate pe acții în Sibiiu, sub responsabilitatea lui Ioan Popa Necșa.